



Popüler-Bilim

Tarihimizden

Canan Öktemgil Turgut
oktemgil@hacettepe.edu.tr

Kadın ve Fen - I

Kadın ile fen ve marifet arasında bir nispet aramak ilk başta abes görülür. Dünyada hangi şey vardır ki fen ve marifetle ilişkisi olsun? İnsaniyetin annesi olan kadınların da ilim ve marifet tahsil etmesi hiçbir yönden itiraz kabul etmeyecek surette her tarafta umumen tasdik olunmuştur. Kadınlara ilim ve maariften hisse vermeyen bir millette, umumi terbiyenin eksik olduğu hükmüne varılmıştır. Emir böyle iken kadın ile fen şu medeniyet ve terakki aşırında birbirine lazım bir şey olup kadınlar, şefkatli ve koruyucu kucaklarında büyüttükleri yavrularına ilk terbiye ve tefennün [fen öğrenme] esasını bu zamandan vermeye başlarsa marifet fevkalade terakki edip umumileşeceği gibi, kadınlar fenlerden hissesiz kalırlarsa zevclerinin yanında kadir ve payeleri bir derece aşağı olacaktır. Çocuklarının talim ve terbiyesini üstlenmekten aciz bulunacaklardır. Kadınsız fennin esası şaşî ve çarpık bir zihinde istikrar bulacak, fensiz kadın da cemiyet içinde kadınlık ve beşerî vazifesini yerine getirmeye kâdir olamayacaktır. Bu takdirde kadınlara ilim ve marifet tahsilinin lüzumu açıktır. İlim ve marifetin umumileşmesi için de kadınların hizmetine ihtiyaç aşikâr bir zorunluluktur.

Fakat kadın ile fen arasında kurulacak ilişki bundan ibaret ise bu, pek eski bir meseleyi tazelemekten ve aşikâr bir hakikati göstermeye çalışmaktan gayri bir şey addedilemez. Nispet bu değil. Bakalım nedir:

Avrupa ve Amerika'da kadınlar, medeniyet devrinde ilim ve kemal tahsilinde hiçbir sebeple erkeklerden aşağı bir mertebede bulunmamak istemektedirler. Hattâ akıl, zekâ ve kabiliyetçe kadınların erkeklerden geri kalmadıklarını ispat ederek erkeklerin sahip olduğu haklara ve imtiyazlara kadınların da sahip olmalarını, yani erkek ve kadın arasında eşit bir muamelenin umumen kabulünü talep etmektedirler.

Bu arzu ve talepten başka, kadınlar için hayat yolunda şefkatli bir arkadaşaya dayanmak, yani bir zevc ile birlikte yürümek tabii bir ihtiyaçtır. Nasıl bir erkek hayatını paylaşarak tabii ve insani vazifelerini yapmak için bir kadına muhtaç olarak izdivaca râğbet gösteriyorsa kadın da böyledir. Hattâ denilebilir ki kadın için 'medeniyetin günümüzdeki durumuyla beraber' çalışıp çabalamak rençperlikten, hamallıktan en nazik mevkilere geçmek ve meslek kazanmak erkekler derecesinde serbest ve

mümkün olmadığından geçim tedariki, yalnız buldukları durumda, kadınlara erkeklerden güç gelir. Bu halde bir kadın, bir erkekten ziyade tabii ihtiyaçlarını sağlamak ve istirahatini tatmin için izdivaç eylemeye muhtaçtır. Mademki insaniyet izdivaç ile tamam oluyor, kadınların ilim ve kemal edinmeleri onların zâtlarını ve vasıflarını ne derece süsleyecek olursa olsun, kendilerini mükemmel bir zevce kılcak surette bulunmaları da menfaatleri icabıdır. Gerçi İslâm âleminde kadınların mevki itibarıyla doğrudan doğruya geçim tedariki için çalışmaları, Avrupa ve Amerika'da olduğu derecede değildir. Fakat medeni âlemin diğer yerlerinde kadın, kendine ekmek parası bulmak için çalışmaya ekseriya fukara sınıfında mecburdur.



Acaba ilim ve fen tahsili, Avrupa'da ve Amerika'da kadınların mükemmel zevce olmak kabiliyetini ne dereceye kadar azalttı? Bu kabiliyetin artıp artmadığı bilinemiyorsa da her türlü tetkikten daha açık ve belli bir şekilde nazarlara çarpan adedî malumat gösteriyor ki âlim ve mütefennin [fen bilgini] kadınların koca bulmak ihtimali azalmaktadır.

Medeniyet âleminde kadınların çeşitli ilimler ve fenler ile en ziyade meşgul oldukları yer Amerika'dır. Amerika'da kadınlar, ilim ve fenle meşgul olma, erkeklere özgü sayılan marifet ve sanatı tahsil etme bakımından erkeklere oldukça yaklaşmışlardır. 1870 senesinde tıp tahsil etmiş 527 kadın bulunmakta iken, yirmi sene sonra, yani 1890 senesinde bu sayı 4455'e ulaşmıştır. Beşerî işlerin her şubesinde kadınlar da erkekler kadar görünmeye başlamışlardır. Mesela 1870'te Amerika'da 5

dava vekili kadın, 35 gazeteci var iken şimdi 240 dava vekili ve 888 gazeteci kadın vardır.

Acaba bu kadınların aile hayatında daha ziyade mesut olmaları muhtemel midir? Âlim ve mütefennin kadınlar Amerika'da diğer kadınlardan daha çok ve daha iyi bir surette mi izdivaç ediyorlar? Bu hususta neşir olunan istatistikleri incelemeli. Bunlardan daha iyi bir delil aramak abestir.

1895 senesinde 1805 kadın muhtelif darülfünunlardan diploma almış olup bunların içinde 34 tabibe, 12 kadar dava vekili bulunup bir kısmı da gazetecilik ve muharrirlik mesleğine girmişlerdir.

Bu kadınlar içinde yüzde yirmi sekizi izdivaç etmiştir. Halbuki ilim ve marifet dikkate alınmazsa ve böyle darülfünun tahsilini tamamlayan kadınlar dahil hesap edilirse yirmi yaşını aşmış kadınlardan izdivaç edenlerin miktarı yüzde seksendir. Bu hesap iyice incelenir ve yalnız bu hesap üzerine bir hüküm verilmesi lazım gelirse kadınlarda ilim ve marifetin zararlı tesirini tasdik etmek gerekir. Kadınlar için?yalnız Amerika'da bile olsa?bir darülfünunda okumak, bir zevc bulmak ihtimalini yüzde seksenden, yüzde yirmi sekize kadar düşürmek demek olur. Bu netice ise aile hayatının istikbalini tahrip etmiş ve nüfusun artması meselesi için ortaya pek büyük bir zarar çıkarmıştır.

Halbuki adedî malumat kadar açık bir muhakeme ve tetkik de olamaz. Ancak fen ve marifet kazanmış kadınlar için bir zevc bulmak ihtimali ilk başta yukarıdaki tespitlerin gösterdiği derecede değildir. Çünkü, mütefennin kadınlar her ne kadar Amerika'da yirmi yaşında bir koca bulamıyorlar ise de bu kadınlar yirmi beş yaşından otuz yaşına kadar yüzde otuz iki nispetinde izdivaç edilmektedirler. Fakat her halde darülfünunlarda fen tahsil eden ve en âlim ve mütefennin erkekler nispetinde malumat sahibi olan kadınlar, bütün Amerika kadınları dikkate alınarak yapılan izdivaç nispetine yaklaşmamaktadırlar. Bunların bir koca bulabilmeleri ihtimali nihayet yüzde otuz altıyı geçmemekte olup bu hesapça, diplomalı kadınların ancak üçte biri izdivaç edebilmekte, üçte ikisi ise bir zevc bulabilmekten mahrum kalmaktadır... Bu takdire göre ilim ve fen tahsilinin kadınlar için ne faydası olur?

Kaynak: Kadri. "Kadın ve Fen". *Servet-i Fünûn* 248 (20 Teşrin-i sani 1311) [2 Aralık 1895]: 219-21.